



Kieli- ja kulttuuritietoisuus työpaikan vahvuutena

Tähän vihkoseen on kerätty pieniä ajatuksia ja vinkkejä
työyhteisön tueksi uuden työntekijän tai opiskelijan
ohjaamisessa.

Suomen kieli ja sen haasteet eivät kosketa enää vain
kansainvälisiä työntekijöitä. Jokaisessa työpaikassa ja
työyhteisössä on omanlaisensa kieli joka vaatii opettelua.
Kielen osaaminen on avain osallisuuteen työyhteisössä.

Sen oppiminen vaatii työtä koko työyhteisöltä.



Turvallinen työyhteisö ja ilmapiiri

Mitkä asiat yhdistävät meitä?

Mikä meissä on samaa?

Erojen ja eroavaisuuksien etsiminen luo eriytymistä. Vertailu voi olla mielenkiintoista ja antaa tietoa toisen ihmisen ajatuksista, arvoista ja kulttuurisista eroista. Ohjaustilanteessa se voi kuitenkin arvottaa tavat ja perinteet eri arvoisiksi.

Työyhteisössä, erityisesti ohjaustilanteessa, **myönteisellä kohtaamisella, yhteisten nimittäjien** kautta rakennetaan turvallista ilmapiiriä.

Ohjaustilanteessa on aina lähtökohtaisesti epäsymmetria; toinen on ohjaaja, toinen oppija.

Epäsymmetrian tasaamiseksi tarvitaan kaikkien panosta: **paljon rohkaisua, rohkaistumista** ja turvallinen ilmapiiri.



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Mahdollistaako kielenoppiminen osallisuuden työyhteisössä vai osallisuus kielenoppimisen?

Kielenoppimisesta on hyötyä kaikille,
sillä se ruokkii **osallisuutta**.

Osallisuus ruokkii taas kielenoppimista.
Onko oppija siis kasvava osa yhteisöä vai onko hänellä
irrallinen, ulkopuolinen olo?

Työyhteisön on tärkeää ymmärtää tarjota kielenoppimisen tilanteita
– toisin sanoen **ottaa mukaan keskusteluihin työssä ja kahvitaulla
ja olla kiinnostunut tulijasta**.

Meillä jokaisella on luontainen **tarve tulla nähdyksi ja kuulluksi**.
Ihmiset tarvitsevat toisiaan. Sinä tarvitset muita, ja muut voivat
näyttää tarpeellisuutensa esimerkiksi avunantotilanteessa.

Kun sinulta kysytään, tarvitsetko apua, älä kursaile,
vaan valitse kyllä:

Vastaamalla kyllä annat toiselle mahdollisuuden
osoittaa, että hän on tarpeellinen.

Tilanne on samalla uusi mahdollisuus
syventää teidän kaikkien kuulumista
työyhteisöön.



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Entä ne kulttuurierot? Mitä jos olen vahingossa epäkunnioittava?

Vieraan kielen puhuminen
on selviytymistilanne, jonka
onnistuminen jännittää jokaista meitä.

Vuorovaikutustilanteessa **kieli ei kuitenkaan ole vain puhetta**. Ilmeet, eleet ja esimerkiksi asennot ovat vahvoja viestejä ja niillä voi rakentaa turvallisuuden tunnetta.

Usein pärjää kohteliailla, ystävällisillä ja kunnioittavilla perustaidoilla, ei ole tarpeen tietää toisen kulttuurin pikkutarkkoja piirteitä tapakulttuurista.

Kuitenkin työpaikalla, on hyvä mahdollisuus tutustua työkaverin kulttuurin piirteisiin juttelemalla työn arjessa hänen kanssaan.



**Euroopan unionin
osarahoittama**

“Suomessa puhutaan suomea.” Piste?

Monikielisyys on ystävällisyyttä.
Kannattaa tietoisesti käyttää kaikkia kieliä,
mitä on käytössä, sillä **kielen päätehtävä on
viestin ja merkitysten välittäminen**, ei puhtaus tai
oikeaoppisuus.

On hyvä tutustua työkaverin äidinkieleen esimerkiksi sillä
tasolla, että kysyy ja opettelee vaikkapa tervehtimiseen
tai kiittämiseen liittyvän fraasin kollegan äidinkielellä.
Äidinkielen tervehdys saa aamun alkamaan paljon
mukavammin.

Eli huomenta, dóbraje útra vai molemmat?
Kukaan ei odota täydellistä ääntämistä,
sinultakaan!



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Sanoin, kuvin, elein ja liikkein - monikanavainen oppiminen

Oppiminen monikanavainen prosessi. Yksi oppii parhaiten kuuntelemalla, toinen katsomalla, kolmas käsillä tekemällä ja neljäs lukemalla. Tosiasiassa tehokas oppiminen tarvitsee vähän kaikkea.

Puhe kulkee tulvana kuulokanavaa pitkin, mutta kun yksi kanava on kovassa käytössä, se on varsin kuormittavaa. Kaikki visuaalinen sen sijaan on tehokasta: **kun näemme, muistamme asiat paremmin**. Ilmeet, eleet ja kuvat lähettävät sen sijaan tietoa silmien kautta. Kirjallista ohjetta on helppo kerrata omassa rauhassa, varsinkin, jos siinä on mukana kuvia. Kun myös näytät käytännössä, miten asia tapahtuu, se helpottaa ymmärtämään.

Kun kuorma aivojen kielenkäsittelyssä kevenee, ja kaistaa ja uskallusta vapautuu esimerkiksi kysymyksille, kielenoppija saa **mahdollisuuden osallistua**.

Tilanteessa, jossa puhe ja eleet/kuvat ovat ristiriidassa, uskomme mieluummin silmiä, kuin korvia.



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Suoraa puhetta selkeästi

Oletko jo kiinnittänyt huomiota
tapaasi puhua?

Puhutko nopeasti vai rauhallisesti, monisanaisesti
vai pelkästään avainsanoja käyttäen, loogisesti edeten
vai enemmän ääneen ajatellen niin, että puhe hyppelee
ajasta ja paikasta toiseen?

Suomen kielessä, erityisesti tavassamme puhua sitä, on joitan
epäloogisuuksia, muihin maailman kieliin verrattuna. Esimerkiksi
tapamme käyttää verbejä passiivissa selkeän tekijän osoittamisen
sijaan voi hämmentää kuulijaa.

Kaikesta huolimatta puhekieli on oleellinen osa kielenkäyttöä ja myös
kielenoppimista.

Jo pelkästään **lyhentämällä lauseita ja pidentämällä taukoja eri
työvaiheiden ohjeiden välillä**, helpotat asian ymmärtämistä.

Kerro asiat siinä **järjestyksessä, kuin ne tosiasiallisesti
tapahtuvat** ja punainen lanka
kuulijan päässä säilyy.



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Kiire, kiire, ei ole kokoajan aikaa selittää ja neuvoa!

Kiire voi aiheuttaa sen, että ohjattavan on vaikeaa päästä osalliseksi tilanteesta, sillä puhevuoroa voi olla vaikeaa saada tai ottaa. On hyvä huomata, että puheenvuoron ottamiseen liittyvät tavat ja periaatteet voivat olla myös kulttuurisia – kynnys keskeyttää ohjaaja tai kysyä voi olla korkealla.

Kysele säännöllisesti, onko ohjattavalla kysymyksiä mielessä tai pyydä ohjattavaa toistamaan annetun ohjeen sisältö omin sanoin.

On kuitenkin hyvä ymmärtää, että kielen tuottaminen ottaa aikaa. **Odota siis kärsivällisesti** ja anna ohjattavan muodostaa rauhassa vastaus ilman keskeytyksiä.

Anna yksi ohje kerrallaan. Varmista, että edellinen ohje on ymmärretty ennen seuraavan antamista. Käytä apuna fraaseja **ensin, sitten ja seuraavaksi**. Myös sormin osoitettu työvaiheiden määrä auttaa jäsentämään tehtävää.



**Euroopan unionin
osarahoittama**

sanoja, sanoja, sanoja...

Sanat ovat kielen rakennuspalikoita. Eri kielissä sanastot rakentuvat eri tavoin. Jonkun kielen yksi sana voi olla merkitykseltään pitkän suomenkielisen lauseen mittainen.

Kielen oppijalle sanojen yleisyys ja arkisuus ovat ratkaisevia ymmärtämisen kannalta. Toki ihmisten arki on erilaista, ja onkin haettava ymmärrystä, mitkä ovat yleisiä sanoja ohjattavan maailmassa. Mutta **mitä arkisempia ja usein esiintyviä sanoja voi käyttää, sitä todennäköisempää niitä on ymmärtää**. Arki on myös konkreettista: ne ovat tuttuja sanoja, joista voi ottaa kiinni.

Ammattialoilla on usein käytössä paljon erikoisalan sanastoa, joka on pitkään alalla työskennelleille arkista ja tuttua, mutta tätä sanastoa ei ole missään kirjoissa eikä sitä opeteta koulussa, vaan se elää ihmisten välisissä keskusteluissa työpaikoilla. Se kielimaailma on tärkeä, eikä sitä pidä sivuuttaa. Kun ohjattava oppii toimimaan myös tällä kielirekisterillä, se hyödyttää kaikkia, koska kommunikaatio ja osallisuus työyhteisössä paranee.



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Joo, ymmärrän! ...ymmärränkö?!

Vuorovaikutustilanteessa on tavallista suojella puhujan ja kuulijan kasvoja viimeiseen saakka ja välttää joutumista epämukavuusalueelle. Jokainen meistä haluaa selvittää vuorovaikutustilanteesta kunniallisesti ja siksi “joo” ja “kyllä”-vastaukset ovat turvallisia sanoa, vaikka ei aivan olisikaan ymmärtänyt kaikkea kerrottua.

Vaatii lujaa luottoa, että voi sanoa, ettei ymmärtänyt ollenkaan. Yritä mahdollistaa aina oppijalle kysyminen joo:n sijaan. Kielelliset virheet ovat yhdentekeviä, kun alusta asti on rakennettu hyvä ja salliva ilmapiiri. **Oppija rohkaistuu puhumiseen ja kielen käyttämiseen** - eli siihen, miksi kieli alun perin on olemassa.

On tärkeää kannustaa ohjattavaa kertomaan heti, jos hän ei ymmärrä. Mitä pidemmälle päästään väärässä käsityksessä, sitä työläämpää sitä on korjata.

Ohjaajan keskeyttäminen ei välttämättä ole opiskelijalle helppoa, mutta luottamuksella höystetyssä, lämpimässä, kohtaavassa ja kuuntelevassa ilmapiirissä kynnyks madaltuu huomattavasti.



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Kannustavan palautteen merkitys

Kieleen liittyvästä
vallan elementistä on hyvä olla tietoinen.

Kielenkäyttötavalla voi ottaa vallan itselleen myös
huomaamattaan, ottamalla kaiken tilan ja kasvattamalla
rotkoa puhujien välille.

Keskustelun keskeinen elementti on vuorottelu.

Kun toinen ei dominoi vuorovaikutusta, vuorottelu on mahdollista,
sillä vuorovaikutus on kuin pallon kopittelua. Se ei onnistu yksin, on
heiteltävä vuorotellen ja palautusheittoa pitää aina odottaa.

Puhu ääneen siitä, että ohjattava voi sanoa, mitä ajattelee, että ne
ajatukset ovat tärkeitä ja haluat kuulla niitä. Osoita iloisella
perusilmeellä, että hänen sanomansa on tärkeää ja että sinä
kuuntelet.

On sanomattakin selvää, että kielivirheiden
tekemisen pelko vaientaa. Puhu siitä, että sinä
et välitä virheistä, vaan kommunikaatiosta eli
siitä, että **ymmärrämme toisiamme,**
keinolla tai toisella.



**Euroopan unionin
osarahoittama**



Monimuotoinen Lappilainen työelämä - hanke

Hankkeen tavoitteena on edistää maahanmuuttaneiden suomen kielen taidon kehittymistä, työelämätaitoja sekä työllistymistä Lapissa.

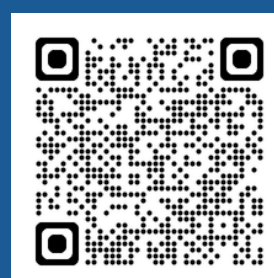
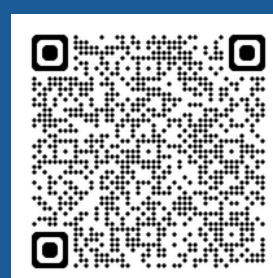
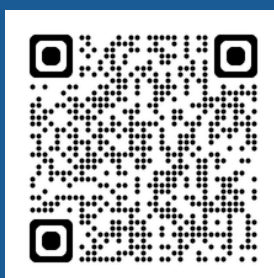
Toimenpiteillä lisätään työelämän vastaanottavuutta sekä vahvistetaan työelämän monikulttuurista johtamista. Lisäksi hankkeen tavoitteena on tukea työyhteisöjen monimuotoistumista sekä työyhteisötaitojen kehittymistä.



Hanketta toteuttaa:



Lisää materiaalia työpaikan kieli- ja kulttuuritietoisuuteen:



**Euroopan unionin
osarahoittama**

Projektisuunnittelija
Leena Parkkila
0406341481

Kehittäjäopettaja
Asta Taali
0505551330

Kehittäjäopettaja
Henna Mikkola
0408295527

Kehittäjäopettaja
Pirita Hihnala
0400959655



**Euroopan unionin
osarahoittama**

